

UNITÁRIUS KÖZLÖNY.

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE

KIADJA A DÁVID FERENCZ EGYLET.

SZERKESZTIK Dr. BRASSAI SÁMUEL és BOROS GYÖRGY.

Előfizetési ára egész évre 2 korona 40 fillér (1 frt 20 kr.) Egyes szám ára: 24 fillér (12 kr.) A Dávid Ferencz Egylet rendes tagjai, 5 évi kötelezettséggel, egy évre csak 2 koronát fizetnek. Minden pénz Gálfi Lőrincz egyll. pénztárnokhoz küldendő Kolozsvárra (viz-utca 5. sz.)

Albert János. E-7

— 50 éves jubileumára. —

(Képpel)

A multat mindig könnyű volna megismerni, ha azokat az egyéneket, a kik azt irányították, szemtől szembe láthatnók. Ezért tartozik a legháládatosabb irodalmi foglalkozások közé az élet- és jellemrajz, meg a korrajz írása

Ha óhajtanók megtudni, hogy született a nemzeti epos, menjünk el Székely Sándorhoz s forgassuk azokat a papirdarabokat, a melyekre szelleme nyomait felírta. Ha a népdal s a magyar nemzeti muzsa ifju barátait keressük, menjünk el az unitárius gymnasium önképző körébe s hallgassuk meg, hogy lelkesítőnek Szentiványi s Hajós, Gálffy, s hogy teremti Kriza az alaktalan anyagból a „Remény“ első költői virágait. A nevelés mestere Brassai lábainál rohamosan izmosodik a „gyors eszű“ Kovácsi s Nagyajtai Kovács Istvántól lelkesítve, már-már historikus számba mennek Kővári és Jakab Elek, mig amott a másik oldalon az egyházi irodalom parlagos mezején a termékeny Péterfi Sándor mellett Koronka Antal eszméktől duzzadó beszédeivel, Gyöngyösi István alkalmi dolgozataival, Albert János pedig utólérhetetlen szép imádságaival nemcsak hogy nyomokat hagynak magok ntán, hanem szellemeket idéznek elé magok körül.

Tanuljátok megismerni ezeknek és számos társuknak lelkes munkásságát és lelki életét s meg fogjátok tudni, hogy milyen

részök volt a parányi unitárius Sion fiainak a magyar nemzeti Genius megteremtésében.

A legutóbb említett Albert János a fiatalabbak közé tartozott s neki meg is engedtetett az, a mi legtöbbnek nem, hogy az újra született magyar nemzettel együtt tekiintsen vissza a megpihenés Nebojáról az ezer éves vándorlás homokos sivatagára.

Albert Jánosnak a lelki vezérnek buzgó serege egy napra kivette a vezéri pálczát kezéből s mit eddig ő intézett, most ők rendezték el a vasárnapi teendőket úgy az ur házában, mint azon kívül.

1895 május 5-én Albert Jánost nemcsak lelki gyermekei, hanem a vidék és az unitárius egyház előljárói is jubiláris énnepeléssel tisztelték meg. Az egész vasárnap neki volt adva s mit eddig ő végzett, most a szónoklást főpásztora és saját hallgatói végezték, először a templomban, azután a fehér asztal körül. Ezernyi ezer szó hangzott el e napon s azoknak legnagyobb része az egyszerű, a mesterkéletlen, a határozott jellemű s erős akaratu férfit, az aranyszáju, alázatos szívű és kötelességtudó lelkipásztort illette.

Ő maga is szólott és pedig mindig szépen, mindig bölcsen, mindig szeretettel. Egyszerűsége soha sem várt ilyen fényes kitüntetést, ennyi dicséretet, s ha valami rontotta az ünnep összhangját, az az ő saját kebelének aggódo érzelve volt, mert ő az igazi pásztor soha sem hitte, még ha mondották sem, hogy elég méltó lett volna nagy mesteréhez, a kinek evangeliumát mindig kész örömet hirdetete ötven esztendő leforgása alatt.

Albert János — kinek arczképét olvasóink e sorok között látják — külsőjén semmivel sem árulja el, hogy ő az Urnak felkent szolgája. Az unitárius egyház nem tartott meg s nemis szerkesztett semmi jelvényt, kivéve az egyszerű fekete palástot, a melyet azonban csak hivatalos szolgálatkor használnak a lelkészek. Ebben is Jézust igyekeznek követni. Főfigyelmet a lélek mivélésére fordítanak, a mely az élő szó és a példaadás által történik. Az életet s annak napjait egyaránt szentnek tartják, de legszentebb az, a melyen legtöbb jót mivélnek.

Albert János a lelkészi mindennapi teendőken kívül, az irodalomban nagy szolgálatot tett hétköznapi használatra 1873-ban kiadott imakönyvével. Ezen kívül nevezetes munkái: „Gróf Széchenyi I. emléke“ (1860); „Erény a család, a haza és a vallásos élet-

köréből“ (1866); „Fekete Ferencz emléke“ (1884); „Pályám emlékezete“ (1885).

Testi erejét hanyatlónak mondja, de azon csak az idő nyoma látszik. Lelki ereje olyan ép és eleven, a milyen volt eddig s mi hisszük, hogy 50 esztendő volt szükséges arra, hogy olyan remek

imádságot tudjon írni, a milyennel jubileumán mindnyájunkat Istenhez emelt. Ennek a léleknek még sok elrejtett kincsei vannak s mi óhajtjuk, hogy azokból gazdagítsa az áhítatos lelkek világát, mert ha azokkal dicsőíttetik az Isten, áldatni fog ő maga, ki segítség lesz az Isten előtt járnai óhajtók vezetésében.

Boros György.

Az Egyházi K. Tanács üdvözlete
Albert Jánoshoz.

132—1895.

E. K. T. k. i.

Tisztelendő lelkész úr!

Kedves atyánkfia az Urban!

Egyházi K. Tanácsunk a legnagyobb örömmel értesülvén arról, hogy tordai egyházközségünk a Tisztelendőséged lelkészi és tanári működésének 50-ik évfordulóját f. évi május hó 5-én ünnepélyesen megülni szándékozik, nem mulaszthatja el ez alkalomból a maga részéről is a legmelegebben üdvözölni Tisztelendőségedet.

Tisztelendőséged életének ez a szép része nemcsak azért emlékezetes és becses, mivel olyan nagy, a milyen az emberek fele részének egész élete, hanem még inkább azért, mert Tisztelendőséged annak minden napját az egyháznak és az iskolának szentelte. Először mint lelkes és lelkesülő ifju, azután mint bölcs férfi mindig szívében hordozta az unitárizmus érdekeit, annak szerelmét ápolva s dicsőségét hirdetve nemzedékről-nemzedékre.

Mennyit változott az idő, a gondolkozás, a felfogás és az ítélet e hosszú félszáz alatt, de mennyire állhatatos maradt a Tisztelendőséged szeretete egyházunk és vallásunk iránt! Mi, a most serdülő ifju nemzedéket oda utasítjuk Tisztelendőségedhez, hogy vegyen példát a hűségről és kitartásról.

Egyházi Képviselő Tanácsunk nemcsak történelmi fontosságú tordai egyházunk vezérért, nemcsak ottani gymnasiumunk tanárát, illetve hittanárt kívánja megtisztelni ezzel a ritka szép alkalommal Tisztelendőségedben, hanem egyszersmind egyházi irodalmunknak egyik kitünő munkássát is. Azok az imádságok, a melyekben Tisztelendőséged az Isten igéjét a lelkész és hívek ajakára adja, elévülhetetlen szépek, s azokban nemes lelkének építő, vigasztaló és Istenhez emelő gondolatai nemzedékről nemzedékre hatni fognak kicsiny unitárius seregünkben.

Mi kérjük a mindenható Istent, hogy Tisztelendőségedet tartsa meg nekünk, hiveinek és egyházunknak még számos éven keresztül jó egészségben és boldog érzésben.

Az Unitáriusok Egyházi Képviselő Tanácsának Kolozsvárt, 1895. ápril 21-én tartott üléséből.

atyjafiai az Urban

Ferencz József,
unitárius püspök.

Boros György,
egyh. közig. jegyző

Szántóvető imája. *Közl*

Te, ki mindig voltál és vagy,
Ki meg nem szünsz lenni soha,
Kinél rajtad kívül nincsen
Több más szelid, édes Atya!
Leborulok színed előtt
Felemelvén kezeimet
Oh! hallgasd meg imájában
Alázatos gyermekedet!

Atyám! ime parancsodból
Itt állok e göröngyökön,
Hogy munkáljak, küzdjek híven,
Mig engedi időm, erőm.
Oh! légy velem arra kérlek
Minden nyomon, minden lépten,
Hogy tettemnek koszoruja
Bő jutalom, áldás légyen!

Engedd, oh add, hogy idővel
Aranykalász ringjon itten,
Mely terhétől meghajolva
Fizesse meg munkabérem.
Hogy a ki kér, tudjak adni,
Hogy szükségét ne szenvedjen,
Hogy az árvák és éhezők
Könnycseppjeit letöröljem!

Jól tudom én, hogy a munka,
Mit parancsod folytán teszek
Enyém, de az áldás mi lesz
Téged illet, az a tied.
Ha érdemlem jutalmazd meg,
Oh! ne vond meg áldásodat,
Tizszerezd meg, százszorozd meg
A jó földbe vetett magot!

Te, ki mindig voltál és vagy,
Ki meg nem szünsz lenni soha,
Kinél rajtad kívül nincsen
Több más szelid, édes Atya!
Leborulok színed előtt
Felemelvén kezeimet,
Oh! hallgasd meg imájában
Alázatos gyermekedet!

József János.

Emléksorok Dr. Martineau 90 éves évfordulójára.

Születésének 90 éves fordulóján volt magyar tautványaitól emléksorokat kér a szerkesztő úr. Hát ez — igen nehéz dolog. Hol a gyűjtőlencse a mi visszaemlékezésünkben, mely egy ily gazdag szellem fényének sugarait egy pontban egyesítve, rá tudna mutatni néhány rövid, biztos vonással lelki nagyságának s rendkívüli befolyásának titkára? Az emberiség szellemvilágának azon alakjai közé tartozik ő, a kik az újabb természettudomány kutatásaiért a végtelen kicsiny birodalmában, nem akarják cserébe adni a végtelen nagyot, a kik az anyagi lét egész kiterjedésében oly előszeretettel kutatott mechanikai mozgások tudományán tul, még mindig hisznek azon igazságokban, melyek az érzékekre nézve hozzáférhetetlenek; azokban az ős principiumokban, melyeket az újabb tudomány nem akar megtalálni az emberben s melyek mégis az emberi szellem legsajátabb valóját alkotják. De hogy ezen metafizikai hangot, mely a Közlöny olvasóira nézve kevés érdekléssel bírna, abba hagyjam, rátérek egy pár visszaemlékezésre, melyek inkább az embert, a volt papot és tanárt jellemzik.

1883-ban a Williams könyvtár tanácskozó termében a Londonkerületi papság egy gyűlésén Dr. Putnam amerikai pap felolvasást tartott az amerikai egyházak állásáról, kárhuzatolag szólva az unitarizmus újabb irányáról, mely tulságosan kritizál, kételkedik s mindent elkövet, hogy a biblia tekintélyét lerontsa s a Krisztus személye iránti tiszteletet csökkentse. Midőn egy angol pap védelmére kelt az új iránynak s azt mondá, hogy sajnálná, ha az unitarizmus a tudomány e korában lekötne magát egy embernek, még ha az a názáreti proféta is. — Dr. Martineau rendkívül érdekes fejtegetéseiben azt mondá, hogy ő nem hiszen egy egyház jövőjében Krisztus iránti tisztelet nélkül; egy személyes Istenben s a lélek halhatatlanságában való hit nélkül pedig bátran be lehet zárni a templomokat. Ő nem rokonszenvez az „ifju unitarizmus“ irányával s sajnálattal kénytelen tapasztalni, hogy más egyházak szabadabb gondolkozásu vallásos típusában akárháyszor inkább kifejezésre jutnak saját eszményi törekvései. Hite szerint az összes egyházak legjobb elemei által kifejezésre jutott igazság alapján fog felépülhetni a jövő egyháza. Jellemző, hogy Dr. Martineau az unitárius név felvételét szerencsétlenségnek tartotta s „Angol presbyteri egyház“ nevet szeretett volna inkább saját felekezetének.

A londoni felsőbb kollegiumok ifjuságának egy közös vitéstélyén Dr. Martineau volt az elnök. A tárgy az volt, hogy a modern civilizáció hozzájárult-e az emberi nem boldogságának

emeléséhez? A vita összefoglalásánál néhány észrevételére még most is emlékszem. Ha arról van szó, hogy az ember értelmi és erkölcsi erői növekedtek, ez még vita tárgya se lehet; de az ugynevezett civilizációval járó bajok, ferdeségek és félszepségek kemény ostromozást kaptak az öreg urtól. Kiváló szellemek nem vehetnek oly előkelő részt az emberiség sorsának intézésében, mint régen. A sokaság tulságosan hataimassá lett s a helyett, hogy vezetetni engedné magát a jobbak által, jobb meggyőződésük ellenére előre tolja és sodorja saját ugynevezett vezetőit. Pedig a vélemény, mi a tömeg lelkében formálódik, mindig tele van salakkal s mélyen alatta áll az emberiség jobbjaiénak (ez kiválóan találó Angliára) s itt a változás — változás rosszabbra. A mi az emberi nem ősfajait illeti, a civilizáció rájuk határozottan károsan hatott; megrontotta a durva primitív természetet, mely nem volt nemesebb ösztönök nélkül stb.

Előadásainak teljes élvezéséhez jelentékeny filozofiai előkészület volt szükséges; de midőn a homály e tekintetben oszlani kezdett, stylusának csudálatos bája, logikájának rendkívüli ereje s az emberi szellem eszményibb felfogásának védelmében tanusított mélysége feledhetetlen benyomásokat véstek lelkeinkbe. Tanítványaival szemben kényszereszközöket nem használt. Hitt a tanuló elhatározásának komolyságában s sokkal nagyobb szellem, sokkal jobb lélek volt, minthogy a „természeti adományok“ hiányát büniül rója fel vagy szellemeskedő gúny tárgyává tegye. Egy tanuló társunk volt, a ki az angol szokásos félórai predikációt semmi mesterfogásokkal a papíron 10 percznél tovább vinni nem tudta; de sikerült neki egy alkalommal az előadásban 15, sőt egyszer éppen 20 perczre kinyújtani; mi tanuló társai a kínos vergődést hahota nélkül alig tudtuk hallgatni. Az öreg tudós végtelen komolysággal hallgatta s a 20 percz végén összes reflexiója az volt: „Édes A., azt hiszem, a predikáció *még most se* elég hosszú“ s egy más alkalommal, midőn ugyanezen tanuló társunk a moral filozofiában a Dr. által vizsgára feladott meglehetősen hosszú kérdéseket állító mondattá formálva, egy pár laza lapon adta be feleletét, észrevétele csak ez volt: „Mister A. felelete mind a tárgyra tartozik, de tán kissé tulságos rövidséggel van összetömörítve.“

Skóciában töltöttem nála egy hetet egy vadon skót erdő közepén levő nyári lakásában. Az állomáshoz maga jött előmbe, fehér lovát maga hajtotta s az egész héten minden kirándulásaink alkalmával maga kocsiskodott. Az egyszerűség, természetesség s az igazság megtestesülése az élet mindennemű viszonyaiban. Az érzés, melyet magunkkal hoztunk róla, hasonlít ahhoz, a mit

Carlyle „Hero worship“ hősimádásnak nevez s Angliában nincs ma senki, a ki értelmi s erkölcsi tulajdonai s kedélyvilágának gazdagságánál fogva ez érzésre méltóbb lehetne.

Egy régi tanítványa.

Balatonról.

Közl

Messzi, messzi kis Erdélytől,
Túl a Tiszán, túl a Dunán,
Túl a magas Királyhágón,
Túl a délibábos rónán,
Három megye határában
Hullámszik a *magyar tenger*;
Magyar tenger kék vizében
Mosdik az ég minden reggel.

Köröskörül messzi, hosszan,
A Balaton mindkét partján
Sugár tornyos, csinos faluk,
Pompás nyári lakok, tarkán.
És felettök messzi kéklik
Bakonyerdő szürke orma
Büszkén, göggel, mintha éppen
Most is csak a »régik« volna.

Kis tengerünk közepében
A tihanyi félsziget áll
Kopáron ki a kékségből,
Mint egy régi, ős szikla-szál.
Ott pihen meg néha, ritkán
— Ha vihar jó, vagy elfárad,
Vagy üldözi a fegyveres —
A tó népe: »a szárnyas had.«

Jó reggeltől késő éjjig
Sürgés-forgás, pezsgő élet;
Ilyen élénk közösségben
Az arcz vidul, a kedv éled.
. . . Itt a közel domboldalon
A földmives dalolva szánt,
Alatt a tó kéklő vizén
Halász evez kis csolnakán.

Ott Thalia templomában
A sokaság tapsol, nevet;
Nagy társaság mulat amott
Magyar dalban, jó bor mellett.
S künn a tenger kéklő vizén
— Holdvilágos ezüstös est! —
Vigan lengő kis csolnakon
Az ifju szív szerelmet esd.

. . . És, ha az ég fenn beborult,
Vihar közelg s a mennyropog —
Csak azt látni, mily fennséges:
A Balaton, mint háborog!
Minden hang, zaj s sürgés-mozgás
Parányi lón, megszűn olykor,
Zene és dal elvész szépen,
Csak a hullám zug és mormol.

Egy félóra és a vihar
Elpihent már, lecsöndesült,
A tenger egy órjás tükör,
Pár percz alatt benépesült.
A háromszin zászlós hajók
Vigan szelik a kis tengert,
Ifju, öreg — vihar után —
Ugy üdvözi a szép reggelt.

Messzi, messzi kis Erdélytől
Túl a Tiszán, túl a Dunán,
Túl a sziklás Királyhágón,
Túl a délibábos rónán:
Van a kicsiny *magyar tenger*;
Melyet tán hogy megismertem:
Ezeréves magyar hazám
Még égőbben kell szeretnem !!

Balaton-Füred.

Demeter Dénes.

A községi hitelszövetkezetről.

Miután az U. K. mintegy csatornája azoknak az elveknek, a melyek a nép lelki és szellemi életének erkölcsöt és miveltséget termő talaját megtermékenyítik; terjesztője azoknak az eszközöknek, melyek az erkölcsi és anyagi jóllétet, haladást előmozditják és segítik: remélem a t. sz. becses engedelmével, az én felfogásom szeriut, nagyon életre való elvnek és eszköznek néhány sorban ismertetését adhatom. Ez a „*Községi hitelszövetkezet*“.

Magyarországon, különösen Pestmegyében, már 8 éve, hogy a mint e rövid idő is igazolja, eredménynyel és ugy erkölcsi, mint anyagi tekintetben látható haszonnal töltötte be hivatását. A közelebbi években egész Magyarországra és így Erdélyre is ki lett terjesztve s ma talán egyetlen megye sincsen, melynek több vagy kevesebb községében az „Országos hitelszövetkezettel“, melynek központja Budapest, támogatója a magas kormány, összeköttetésben felállítva ne volna. Hogy még nagyobb arányban nem terjedt el, annak oka az idő rövidsége mellett a szövetkezet szervezetének ismerethiánya. Jelen soraimnak a célja, hogy az U. K. olvasói s azoknak tovább adása folytán többekkel röviden megismertessem.

Miután, a mint czíme is mutatja, pénzről van szó s következőleg anyagi czéllal alakul: lássuk anyagi hasznát.

A községek lakóinak több-kevesebb része mindenütt adósággal van terhelve. A pénzüintézetek, takarékpénztárak, bankok nem győzik a hiteligenyeket kielégíteni. A pénzre tehát szükség van, de azt nem adják „köszönetért“. A kölcsönzőnek jó kamatot kell, hogy fizessen. Az egyes községekben ép úgy, mint a nagy városokban ma is élnek uzsorások, kik a megszorult hitelezőktől annyit zsákmányolnak, mint a mennyit zsugori lelkök kíván. A 10⁰/₀—100⁰/₀ -ig való uzsoráskodás ma sem ismeretlen. A takarékpénztárak részvényeseinek nyújtott osztalék, hivatalnokaik fizetésének magassága, tartalék-alapjuknak lavina módjára való növekedése szintén azt igazolja, hogy a törvényes kamat, kezelési költség és a többi járulékok tulságos mértékben ériutik a hitelezők zsebéét. S ezen valóságos tényekkel szemben még azt sem lehet felhozni, hogy a nagy ⁰/₀-ból a községek, testületek gyarapodnának. Az egyesek zsirján az egyesek hiznak. Szerintem pedig az a rettenetes sok kamat, a mi a pénzüintézeteknek és személyes kölcsönzőknek zsebeibe befoly, egy község számlájára nagy összeget teszen. Egy 2000 lelket számláló község lakói, csak a középarány szerint számítva, 50—60.000 frtig vannak érdekelve. Ennek a legkedvezőbb esetben is a járulékokkal, utánajárással 12⁰/₀, a kamatja, tehát 6000—7200 frt. Szép összeg! S ez mind kivándorol a községből. Ennyivel tehát szegényebb. A községi szövetkezet célja, hogy a hitelezők kevesebb, legfennebb 7¹/₂ ⁰/₀ kölcsönt kapjanak s a kölcsön után fizetendő kamatot önnönmaguknak adják. És ez tagadhatlanul nagy előny, hatalmas rugó ugy az egyesek, mint a község vagyoni gyarapodására. N. 100 forint takarékpénztári kölcsön után, nem véve számításba a váltót, a törlesztések alkalmával való idővesztéséget, évnegyedenként fizet 2 frt 50 krt, összesen 10 frtot, ellenkezőleg, ha községi hitelszövetkezet van községében s ő annak tagja, 100 frt után fizet fél-évenként 3 frt 75 krt, összesen 7 frt 50 krt. A takarékpénztári

kölcsönnel szemben megmaradt 2 frt 50 krja, ehhez számítva 40 kr. váltódíjt, négy napi idővesztésre összesen 80 krt, miut a hitelszövetkezet adóssa megtakarított 3 frt 70 krt. Ez összeghez tegyen hozzá 1 frt 30 krt s ezzel üzletrésének egy évi részletét befizette. Ez kétségbevonhatatlan haszon Minden háznál van pénzforgalom s akárhányszor 10, 20 kr. pénzfölösleg. A gazda s meglehet, az asszony is, egy-egy pohár pálinkát szívesen elhasznál. A 10, 20 krért hozatnak egy liter spiritust. Ma elfogyott, holnap nincs semmi. Nem is egészségesebbek, nem is erősebbek A 10, 20 kr. haszontalanba vezett. Ha a szövetkezet fennáll s ő tagja, a 10, 20 krt heti betétjére fordítja. Igaz, egy pár pohár pálinka élvezetétől megfosztotta magát, de év végén megkapja kamatos kamattal az élvezetet annak az örömeiben, hogy minden nagyobb megerőltetés nélkül megtakarított 5, 10 frtot.

A fennebbiek igazolják a községi hitelszövetkezetek anyagi és erkölcsi jótékony hatását és befolyását. A takarékoság szép erény. A mely intézmény meghonosulását, általánosabbá tételét előmozdítja, annak erkölcsi célja van. Befolyásolja a hitelszövetkezet, közvetve a tagok gondolkodását is. Ha összeférhetlen természetű, verekedő, gorombáskodó, ha részeges, pazarló, az erkölccsel és jellemtisztasággal összeférhetlen cselekedetet követ el: az alapszabály értelmében a szövetkezeti tagok sorából az intézettel szemben való jogos követelése megtérítése mellett, kizárandó. Az önbecsérezet és egyéni büszkeség ébrentartása csak ugy lehetséges, ha az ember méltóságáról gondolkozik. A szövetkezet idő folytán a községi, ekklesiái ügyek előmozdítására is befolyással lehet: csak a maga célja és rendeltetése szerint legyen vezetve Ez a fő! Ezért erről is egy pár szót.

A községi szövetkezet élén a községi tagok értelmesebbjei állanak, mint igazgatók. Azok az egyes egyéneket minden tekintetben teljesen ismerik. Vegyék azért lelkiismeretesen a szövetkezet ügyét. Barátság, pajtáság, rokonság tekintetéből senkit a szövetkezet által biztosított előnyben ne részeltessenek. Könnyelmű, helytelen és megfontolatlan célra se Pálnak, se Péternek kölcsönt meg ne szavazzanak. Módot és alkalmat senkinek sem szabad adni arra, hogy mivel a szövetkezet olcsón és előnyös feltételek mellett kölcsönöz, valaki adósságba verje magát. Az elkerülhetetlen, indokolt szükségesen segíteni a főczél. Ezt tartás szem előtt a már megalakult szövetkezetek vezetői s ennek tudatával alakuljanak „szövetkezetté“, a kik hasznos és nemes célját fel fogták a községi hitelszövetkezetnek.

Tudomásom szerint Udvarhelymegyében már több község alakított ilyen szövetkezetet. Oláhfalva, Derzs, Siménfalva, Bögöz, Lokod, Székely-Keresztur, Székely-Udvarhely s ujabban Felső-Rákos községek. Kövessék a példát, a kik jónak látják. L. I.

Albert János Jubeliumára. 1895. május 1. ^{Közt}

Ha az a sok fohász, az a sok könyörgés,
Mi *ötven év* óta ajkídról elszállott —
Mind virággá válnék, vissza varázsolná
Talán a rég eltűnt — aranyifjuságot.
Vissza varázsolná verőfényes napját,
Ábránd-szötte álmát — jubileumodra,
S szivárványszínekben fürdött illatával
Fonódnék megőszült tisztos homlokodra.

De eltűnt már régen a csodák világa,
S a Josafát völgyét tüske, lom borítja;
Ma már ha mi magunk műveljük meg ágyát,
Kelyhét a virág is, csak úgy ha kinyitja.
Té egy egész élet küzdelmes pályáján
Hintetted a *szépnek*, az *igaznak* magvát,
S ha az *Ur* kertjében betelt a vetésed,
Követted a *műszáh* hívogató hangját.

S im — az Ur megáldá munkáját kezdednek,
— Egész nemzedékek nőttek ki alóla.
Az lenne ám ünnep, ha itt egybegyűlve,
Mindenikük csak egy üdvözlő szót szólna!
Hogy járnád be újból régenmult időknél
Verőfényes naptól meg-megnyuló árnyát,
S átelnéd még egyszer, a mit már átéltél —
Emlékezetednek bontogatva szárnyát.

Minden új alakkal, minden kis emlékkel
Rajjai kelnének rég eltűnt napoknak,
S elboritanának ragyogó felhői
Egy-egy ideálnak, egy-egy gondolatnak
Mint a csodás műszer viaszlapja, melyet
Rég dalolt daloknak ásott föl hulláma —
Akkor is megcsendül, ha a dal forrása,
Már régen kiapadt, már régen elállta.

És ez új világban, e bűvös tükörben
Lelked a gyönyörök gyönyörét álmodná,
S nem is vennéd észre, amint homlokodra
Az ifjuság üde koszoruját fonná.
S míg a tündér álom ringatna el karján.
Sirjuktól kilépve rég elfakult árnyak,
Lejátszanak újból játékit a multnak
A rózsákkal átszött boldog ifjuságnak

Ámde a természet örök törvényének
Utjából nem tér ki semmiféle szóra ;
A mult marad multnak, és a mi sajátunk,
Az a rövid napok el-eltűnő sorja.
Hosszu láncszemében egymást váltogatják,
A hamis — s igaz gyöngy, valóság és álom,
A remény s csalódás, öröm és fájdalom,
Fénysugár az éjben s pók a rózsaszálon.

A »ma« egy igaz gyöngy a sok többi másból,
Melyekkel jó sorsod oly bőven megáldott,
Hogy érdemeidnek méltó jutalmául
Lásd itt egybegyülve mindazt a ki vágyott
Veled kezét fogni, egy-két szót rebegni
Jubileumodnak fényes ünnepére —
Hogy egy zöld levélkét tűzvén homlokodra,
Tavaszh legyen *ma* is, mint volt ötven éve

Hogy érezd még egyszer azt a fényt, meleget,
Azt a csodás bűbajt, részegítő mámort,
Merész röptü vágyak büszke szárnyalását,
A mit lelkeinkbe égi kéz varázsorolt ;
Hogy érezd még egyszer csermely mormolását,
Az erdők bűgását, illatát a nyárnak --
S a halandó lelkek azt a vágyódását,
Melyek nyugovóra sehol sem találhatnak.

. . . . De immár kigyúlt és ég az oltár lángja,
Az ünnepi dálnak accordjai kelnek ;
Áldozati asztal roskadoz terhétől,
A falak a tömjén illatától telnek.
— És a *Főpap* ajkán megcsendül az ige,
Magas szárnyalása betölt földet eget.
Aztán kiki gazdag áldozatát hozza.
— Fogadj el tőlem is egy-két — buzaszemet.

Szerény, igénytelen, mint a föld, hol termett,
Fényre, csillogásra, nem is neves fajta ;
De méltó *Tehozzád*, mert *igaz*, mert *tiszta*,
Bármi egyszerű és kopott a mez rajta
És mert *igaz*, *tiszta*, lásd, rövid percz alatt,
Egész kalász tenger hullámszik itt végig.
. . . . A virágos oltár terhét alig bírja,
— Cloe a nevedet évkönyvébe írja — :
Éltessen az Isten még sok számos évig !!

Torda.

Nesselfeld Miklós.

Gondolatok.

— Péterfi Tamástól. —

Minden nehéz, mit a földön viselnünk kell, csak egy van, a mi könnyü: a szemfedőnk fátyola, — de ezt már nem érezzük.

*

Mielőtt hosszú életért imádkozol: gondold meg, mennyit lehet szenvedni egy rövidke percz alatt.

*

A feneketlen hordót is kitalálták már csakhogy — ürcsen.

*

Minden szívnek eljön a tavasza — a szerelem, csak vigyázzon ne hagyja benne hosszúra nyúlni — az áprilist.

*

A víz a hidegtől, a szív a közönytől fagy meg.

*

Ne kérdezd soha, hogy: »mit ér nekem ez a világ?«, hanem azt, hogy: »mit érek én a világnak?«

*

Türd békével a sors csapásait, a szenvedéseket, hiszen mennyországba sem lehet bejutni, mielőtt ki nem szenvedtük a halált.

*

Legnagyobb uzsorás az élet! Mert egy kis öröme is nagy kámatot vesz.

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI MOZGALMAK.

Zsinat. A főtisztelendő püspök úr a Bölömben tartandó zsinatra a szószokokat kinevezte. Az első nap, midőn a templom is felszenteltetik: Lőfi Áron esperes megnyitó imát, Boros György theol. tanár alkalmi szónoklatot, Ferencz József püspök felszentelő beszédét és imát, Kis Sándor laborfalvi lelkész urvaesorai ágendát; második napon a papszenteléskor alkalmi imát és beszédét Gál Miklós torozskói lelkész és Ferencz József püspök úr mondanak.

— A lelkiismeret szabadságának kihirdetése képen Torda város tanácsa, a millennium emlékére, még a mult évben elhatározta egy műbeccsi festménynek az elkészíttetését. A kép tárgyául azon lélekemelő történeti eseményt választotta, midőn e város falai közt, az 1568-iki országgyűlésen János Zsigmond fejedelem és Dávid Ferencz jelenlétében a lelkiismeret szabadságát kimondják. A kép elkészítésével Krisch Aladár fiatal tehetséges budapesti festőművész bízott meg, ki már a „Hóra lázadás“ című festményével is oly nagy feltűnést keltett. A fentemlített kép hossza 4 meter, magassága 3 meternél kisebb nem lehet; melynek 3000 forint a tiszteletdíja. Ez összeg, tekintve a kép nagyságát, a művész szerénységét és áldozatkészségét mutatja. A fiatal festőművész súlyos betegségből — mely egész télen gátolta a munkában — csak most épült fel és már is a kép vázlatát mielőbb elküldeni ígérte, bírálat végett, Torda város előljáróságához. Így több mint hihető, hogy maga a befejezett kép, mely az unitárius vallás dicsőségét is hivatva lesz megörökíteni: a millennium idejére készen lesz s azután Torda város tanácsstermében fogja hirdetni a város polgárainak nemes áldozatkészségét.

— **Konfirmáció.** Áldozó csütörtökön volt a konfirmálása a kolozsvári templomban 45 ifjunak. Péterfi Dénes konfirmáló lelkész mindeniknek egy új testamentumot adott emlékébe.

— **Igaz e,** hogy az énekezőrek sürgették az énekeskönyv új kiadását s most, miután meg van, nem igyekeznek a szerint tanítani, legalább az iskolába járó gyermekeket s a konfirmáló ifjakat.

— **Vadad.** Megható ünnepély folyt le május 12-én Vadadban, midőn tiszt. Gál Elek úr aa 22 évi buzgó szolgálata után tartotta kibucszuját hiveitől. Hangos zokogás volt hallható, midőn a bucsuzó lelkész hiveihez intézte, hogy „Szolgáltam az úrnak közöttetek nagy alázatossággal és semmi előtt nem vonogattam magamat, a mi nektek hasznokra volt, hogy azokat néktek ne hirdetném.“ Lelkész a templomból kijövet még egyszer bucsut mondott mire Kövendi János úr szívből jövő és szívéhez szóló Isten hozzádot mondott. B. J.

— **Ny. Gálfalváról** ezeket írják nekünk: Volt vadadi lelkész Gál Elek május hó 19-én köszöntött be és foglalta el székét egyházközségünkben, a midőn az egyháznak minden hive nagy lelkesültséggel és meglepéssel telt el. Hogy tiszt. Gál Elek lelkész urat megnyertük papunknak, a kiben a veszteségünk eléggé potólva lett, a méltóságos és főtisztelendő püspök urnak halálával adózunk. Magam és az egyházközség nevében kérem sziveskedjék az Unitárius Közlönyben kifejezni egyházközségünk hiveinek ezen meglepését és nagy lelkesültséggel lett fogadtatását tisztelendő Gál Elek urnak. Zs. M.

— **A nagy-ajtai** unitárius egyházban Ütő Irma gyűjtött 90 krt, ezt kiégésztette 2 frtra és egy Urasztali takarót vett. Isten nevelje!

— **Nagy Sándor** kis-solymosi unitárius lelkészt nagy csapás érte, neje Péterfi Léta Lina halálával Május 6-án temették el Nagy-Ajtán. Simó János megható beszédet tartott fölette. Két kis- rva gyermek gyászolja. Egy áldott jó nővel kevesebb van Nyugodjék békében

— **Daniel Lajos** vargyasi nagybirtokos, egyháztanácsost és nejét Pálffy Mártnát súlyos csapás érte, két hónapig kis fiók János, Pozsonyban, hol a család az utóbbi hónapokat töltötte, meghalt. Részvétellel vettük a szomorú hirt s kívánunk vigasztalást a szülőknek.

— **Sajtó hiba.** A FiatalLág Barátja 6-ik számában „A mi templomunk“ cz. költemény első sora így olvasandó: Fehér templom áll a falu közepén. A szerző neve Ferenczi Kálmán, medeséri lelkészünk Ferenczi Aron derék VII. oszt. tanuló fia.

EGYLETI ÉLET ÉS MUNKÁSSÁG.

Emléket Dávid Ferencznek! A női szív fogékony minden nemis áldozatra. Ime újabban is egy női kézből özv. Ajtai né Faluvégi Lidia asszonytól Budapestről két (2) forintot kaptunk a Dávid Ferencz Emlékre, mely Dávára tervezetlik. Ugyanerre a célra Nagy György úr Kolozsvárról adott egy (1) frtot. Köszönettel vettük s a többihez tettük. Ismét nőtt az alap s ezután bizonynyal nagyobb lesz a vonzó ereje! (5-ik közl.)

Lapunkról. A budapesti „Magyar Ujság“ cz. politikai napilap, melyet Dr. Fenyvessy Ferencz szerkeszt, május 23-án megjelent számában a következőket írja:

„Unitárius Közlöny. A felekezeti iskolák az utóbbi két évtizedben igen sok megtámadtatásnak voltak kitéve: joggal-e vagy sem, azt eldönteni nem mi vagyunk hivatva. Tény azonban, hogy egyes felekezetek igen sokban hozzá járultak a hazai tanügy emeléséhez és ezek között nem utolsó helyen áll az unitárius vallásfelekezet. E tényről tanuszkodik a felekezet fentcímzett közlönye is, mely, jöllehet nem kizárólagos tanügyi lap, mégis szorgosan ápolja a paedagogiát és e mellett hiveink vallás-erkölcsi nevelését is hathatósan iparkodik előmoz-

ditani, különösen az által, hogy a lap mellékleteként „A Dávid Ferencz Egylet kiadványai“ czímmel oly olvasmányokat nyújt nekik, melyek a szívet felemelik, a kedélyt felvidítják és a lelket megnyugtatják.

A hazai tudomány világ híres nestora Brassai Sámuel és Boros György szerkesztői e hasznos folyóiratnak: várható-e ezekről más mint jó és hasznos? De a mit mégis külön is ki kell emelnünk, az ama valódi magyar szellem, mely a szóban levő folyóiratot átlengi és a népszerű stílus, melyben az fogalmazva van. Szívhez és értelemhez szól itt minden mondat, erkölcsöt és jellemet mivel minden egyes cikk. Vajha egyik-másik hazai vallásfelekezet példát venne e törekvésről, követné a derék unitáriusokat, kik csekély számuk ellenére is nagyot képesek művelni, mert törekvésük őszinte, hazafiasságuk kifogástalan. Előfizethetni e kiváló folyóiratra egész évre 1 frt 20 krajczárral Kolozsvárott viz-utca 5. sz. alatt.“

Belső embereknek kitünő alkalom kínálkozik a missiora otthon az egyházban s távolabb a diasporákban, mert a „Fiatalság Barátja“ úgy vallásunkról, mint erkölcsünkről rövidbe foglalva nagyon jó képet ad, s az egésznek az ára csupán tíz krajczár.

A kinek nincs otthon a fia vagy leánya küldjön be hozzánk egy levelborítékban két drb. öt s egy drb. kétkrajczáros levél bélyeget, írja meg a nevet s a lakást s mi azonnal elküldjük a Fiatalság Barátját az illetőnek, a ki bizonynal megfogja köszönni a figyelmet.

— A „Fiatalság Barátja“-nak 6-ik száma a következő tartalommal jelent meg: Ajánlás. (Költ.) Csifó Salamon. 57. l. — Vallásunk. Ürmösi Kálmán. 57. l. — Erkölcsünk. Ajtay János. 65. l. — Buzdítás. (Költ.) Tarcsafalvi Albert. 72. l. — Képek az unitárius egyház történelméből. Simó János 73 l. — Krisztus és a szegényember fia. (Legenda.) Végh Mátyás. 80. l. — Legyen a ti vendégeitek. Deák Miklós. 81 l. — Vasárnapi iskolai dolgok. 83. — Ifjúságunk köréből. (Költemények). 83. l. — Fejtörő. 85. l. — A talányok megfejtői. 87. l. — A szerkesztők szava. 88. l. —

Az egylet pénztárába f. é. április hó 23-tól május 23-ig 1 frt rendes tagsági díjat fizettek: Kanyaró Ferencz, Kun Pál, Mina János, Ádamek Jánosné, Biluska Józsefné Kolozsvárt, Tamás Lajos Budapest, Székely Jánosné Torda, Halmágyi Károly Tur 95—66-ra, Pálfi Máté Bágyon 93—95-re, Orbók Mór Pozsony 95—96-ra.

1 frt 20 kr. előfizetési díjat fizettek: Árkosi Béla Kőrmöczbánya, Szegedi Árpád Budapest 94—95 re, Ürmössy Kálmán Kőrmöczbánya, Antal József Alsó-Rákos.

A székely-udvarhelyi fiók-egylet pénztárába fizettek: Török József, Dimény Domokos H. Szt.-Pál, Józsa Dénes H.-Almás, Péterfi Lőrincz H.-Oklánd, Derzsi ekklésia, Sándor Gergely, Szathmári Miklós Derzs, Mátyás János, Zsakó János, Muzsna A májusi számban közlöttek közül kihagyattak volt Ajtai János, Péterfi Áron, Gothárd Pál, Barra Lajos, Sándor József, Szabó László H.-Almás és Abásfalvi ekklésia.

Az egylet perselyébe 1 frtot ajándékozott Kanyaró Ferencz Kolozsvár. Kiadványokert 1 frtot fizetett Dézsi Mihály Szováth.

Kolozsvárt, 1895 május hó 23 án

Gálfi Lőrincz,
pénztárnok.

TARTALOM: Albert János. (Képpel.) Boros György. 81. l. — Az Egyházi K. tanács üdvözte Albert Jánoshoz. 84. l. — Szántóvető imája. (Költemény.) József János. 85 l. — Emléksorok Dr. Martineau 90 éves évfordulójára. Egy régi tanítványa. 86. l. — Balatonról. (Költ.) Demeter Dénes. 89. l. — A községi hitelszövetkezetről L. I. 89. l. — Albert János jubileumára 1895 május 1. (Költ.) Nesselfeld Miklós. 92. l. — Gondolatok. 94. l. — Egyházi és iskolai mozgalmak. 94. l. — Egyleti élet és munkásság. 95. l. —

Nyomatott Gámán János örökösénél Kolozsvárt (Belközéputca 2.)